

การจัดการเรียนรู้ตามหลักอิทธิบาท 4 ของครูและบุคลากรทางการศึกษา
ในโรงเรียนขยายโอกาสสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด
The Learning Management Based on the Four Bases of Success for Teachers
and Educational Personnel in Opportunity Expansion School,
Roi-et Primary Educational Service Area

วัฒนา ไชยหานาม

สมศักดิ์ บุญปู

กชภัทร สงวนเครือ

วิทยาลัยสงฆ์ร้อยเอ็ด มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Wattana Chaihanam

Somsak Boonpu

Kochapat Sanguankrua

RoiEt Buddhist college, Mahachulalongkornrajavidyalaya University

Email: wattana123456.id@gmail.com

รับบทความ: 23 กุมภาพันธ์ 2569; แก้ไขบทความ 18 มีนาคม 2569; ตอรับบทความ: 23 มีนาคม 2569

Received: February 23, 2026; Revised: March 18, 2026; Accepted: March 23, 2026

บทคัดย่อ

การวิจัยมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพการจัดการเรียนรู้ของครูและบุคลากรทางการศึกษาในโรงเรียนขยายโอกาส 2) เพื่อศึกษาวิธีการจัดการเรียนรู้ตามหลักอิทธิบาท 4 ของครูและบุคลากรทางการศึกษาในโรงเรียนขยายโอกาส 3) เพื่อเสนอแนวทางการจัดการเรียนรู้ตามหลักอิทธิบาท 4 ของครูและบุคลากรทางการศึกษาในโรงเรียนขยายโอกาส เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี

ผลการวิจัย พบว่า 1. สภาพการจัดการเรียนรู้ ครูและบุคลากรทางการศึกษามีการจัดการเรียนรู้ในระดับ มากที่สุด สะท้อนถึงประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานที่เป็นระบบและเน้นคุณภาพ 2. วิธีการจัดการเรียนรู้ตามหลักอิทธิบาท 4 ครูให้ความสำคัญกับการออกแบบแผนกิจกรรมที่สอดคล้องกับความต้องการและพัฒนาการของผู้เรียน โดยมีบทบาทเป็น ผู้อำนวยความสะดวก และเป็นแบบอย่างที่ดีด้านคุณธรรม เน้นกระบวนการให้ผู้เรียนลงมือปฏิบัติจริง ผูกคิวิเคราะห์ และแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ผ่านสื่อการสอนที่เหมาะสมกับความแตกต่างรายบุคคล นอกจากนี้ยังมีระบบการวัดผลที่ครอบคลุมทั้งความรู้ (K) ทักษะ (P) และเจตคติ (A) โดยใช้เกณฑ์ที่ชัดเจนและให้ข้อมูลป้อนกลับ อย่างสร้างสรรค์ 3. แนวทางการจัดการเรียนรู้ จัดกิจกรรมตามความสนใจของผู้เรียน สร้างบรรยากาศที่อบอุ่น ปลอดภัย เพื่อกระตุ้นสมาธิและความกล้าแสดงออก จัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลายและให้ผู้เรียนมีบทบาทหลักในห้องเรียน เพื่อพัฒนาศักยภาพรอบด้าน จัดหาและพัฒนาสื่ออุปกรณ์อย่างต่อเนื่องเพื่อให้เอื้อต่อการเรียนรู้ที่มีคุณภาพ และควรใช้วิธีประเมินที่หลากหลายและยืดหยุ่น เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ประเมินตนเองและเพื่อน เพื่อนำผลมาปรับปรุงการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับความแตกต่างระหว่างบุคคล

คำสำคัญ : การจัดการเรียนรู้; อิทธิบาท4; โรงเรียนขยายโอกาส

Abstract

The objective of this research was 1) To study the conditions of learning management among teachers and educational personnel in opportunity expansion schools, 2) To examine learning management approaches based on the Four Bases of Success among teachers and educational personnel in these schools, and 3) To propose guidelines for learning management based on the Four Bases of Success for teachers and educational personnel in opportunity expansion schools. This study employs a mixed-methods research design.

The results indicated that 1) Regarding the conditions of learning management, teachers and educational personnel demonstrated learning management at the highest level, reflecting systematic and quality-oriented performance. 2) In terms of learning management based on the Four Bases of Success, teachers emphasize designing activity plans that align with students' needs and developmental levels. They act as facilitators and serve as moral role models. The instructional process focuses on hands-on learning, analytical thinking, and the exchange of ideas through instructional media suited to individual differences. Additionally, assessment systems cover knowledge (K), skills (P), and attitudes (A), using clear criteria and providing constructive feedback. 3) Regarding guidelines for learning management, activities should be organized based on learners' interests, with a warm and safe classroom environment that encourages concentration and confidence in self-expression. Diverse learning activities should be provided, with learners taking a central role in the classroom to promote holistic development. Instructional materials and resources should be continuously developed to support high-quality learning. Furthermore, assessment methods should be varied and flexible, allowing students to engage in self- and peer-assessment, with results used to improve learning in ways that accommodate individual differences.

Keywords: Learning management; Four base of success; The opportunity expansion school

บทนำ

การศึกษาคือรากฐานสำคัญในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์และเป็นส่วนหนึ่งในการขับเคลื่อนสังคม พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ มุ่งเน้นการเรียนรู้ตลอดชีวิตและการพัฒนาผู้เรียนอย่างรอบด้าน ทั้งในด้านความรู้ กระบวนการคิด และคุณธรรม การบูรณาการระหว่างเนื้อหาของศาสนากับสถาบันการศึกษา ล้วนมีผลต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของประเทศไทย การเสริมสร้างพัฒนาให้เด็กและเยาวชนได้ เติบโตขึ้นอย่างมีคุณภาพและมีคุณธรรม รวมถึงเห็นความสำคัญในการศึกษาศาสนาที่ตนนับถือ สามารถใช้เป็นหลักยึดในการดำรงชีวิตอย่างมีสติ ด้วยรูปแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่ชัดเจนสามารถนำไปปฏิบัติได้จริง และทันกระแสสังคม

จากนโยบายดังกล่าว งานบริหารงานวิชาการถือเป็นหัวใจสำคัญในระดับสถานศึกษา เพื่อให้บรรลุเป้าหมายในการจัดการเรียนรู้ กระบวนการดำเนินงานเกี่ยวกับหลักสูตรและการเรียนการสอนต้องจัดหลักสูตรสถานศึกษาให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ตามที่หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2551 ที่ได้กำหนดไว้ใน

จุดมุ่งหมายของการพัฒนาผู้เรียน ประกอบด้วย การศึกษาบริบทในชุมชน สังคม ภูมิปัญญาท้องถิ่น รวมถึงการพัฒนาหลักสูตรและการนำหลักสูตรไปใช้ เพื่อการจัดเตรียมแผนการจัดการเรียนรู้ การออกแบบกิจกรรม การจัดเตรียมสื่อการเรียนการสอน การวัดและประเมินผล การจัดแหล่งการเรียนรู้ การนิเทศติดตามผล และการกำหนดวิธีดำเนินงานทางด้านวิชาการ โดยมีผู้บริหารเป็นผู้นำทางวิชาการที่ต้องมีความสามารถในการบริหารจัดการหลักสูตร เพื่อให้ครูและบุคลากรทางการศึกษา จัดกระบวนการเรียนการสอนตอบสนองต่อความต้องการและความแตกต่างระหว่างบุคคลได้อย่างแท้จริง โดยการนำหลัก อิทธิบาท 4 อันประกอบด้วย ฉันทะ วิริยะ จิตตะ และวิมังสา มาประยุกต์ใช้ในการบริหารจัดการ ถือเป็นกลยุทธ์สำคัญที่จะช่วยสร้างพื้นที่การเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพและปลูกจิตสำนึกที่ฝังแน่นให้แก่เยาวชน ตามแนวทางพุทธศาสนาที่เน้นการปฏิบัติและการมีส่วนร่วม (สุวัชชัย มงคลธง, 2566)

การจัดการเรียนรู้คือกระบวนการให้การศึกษาแก่ผู้เรียน ซึ่งเป็นเครื่องมือสำคัญที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนรักการเรียนรู้ มีความตั้งใจ และเกิดการเรียนรู้อย่างแท้จริง สิ่งนี้จะส่งผลให้ผู้เรียนมีความเจริญงอกงามและพัฒนาในทุกด้าน ทั้งร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ และสังคม ความสำเร็จในชีวิตของผู้เรียนนั้นขึ้นอยู่กับจัดการเรียนรู้ที่ดีของผู้สอน ที่ต้องปรับให้เหมาะสมกับศักยภาพของแต่ละบุคคล โดยอาศัยปฏิสัมพันธ์ที่ีระหว่างผู้สอนและผู้เรียน นอกจากนี้ ระบบการเรียนการสอนที่คำนึงถึงความแตกต่างของผู้เรียน ยังต้องสนับสนุนให้ผู้เรียนสามารถจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง (วรรณนิสา สุนทรชีระวิทย์, 2566)

การจัดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพนั้น จำเป็นต้องมีองค์ประกอบหลัก 5 ประการ ได้แก่ 1) ผู้สอนมีบทบาทสำคัญในการออกแบบการเรียนรู้ที่เหมาะสม น่าสนใจ และมีกระบวนการที่ส่งเสริมความสำเร็จของผู้เรียน 2) ผู้เรียนมีความแตกต่างระหว่างบุคคลซึ่งควรมีส่วนร่วมในการวางแผนการเรียนรู้และมีโอกาสเลือกวิธีการเรียนที่สอดคล้องกับตนเองภายใต้การแนะนำของครู 3) เนื้อหาวิชาต่างๆ ซึ่งผู้สอนจะต้องจัดเนื้อหาวิชาให้มีความสัมพันธ์กัน มีความน่าสนใจเหมาะสมกับวัย ระดับชั้น รวมทั้งสภาพสิ่งแวดล้อมของการจัดการเรียนรู้ 4) สื่อและแหล่งการเรียนรู้ได้แก่ อุปกรณ์ช่วยในการจัดการเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น 5) สภาพแวดล้อมและบรรยากาศการเรียนรู้ ผู้สอนต้องมีวิธีการที่จะจัดสภาพแวดล้อมและบรรยากาศที่เอื้ออำนวยต่อการพัฒนาทางวิชาการ (กำพล โพธิ์ถาวร, 2566)

คุณภาพการศึกษาไทยยังคงเผชิญกับความท้าทายสำคัญหลายประการ โดยเฉพาะปัญหาเชิงโครงสร้างที่การจัดการศึกษาไม่เป็นไปตามมาตรฐานและไม่สอดคล้องกับสภาพความเป็นจริงของสังคม ปัญหาเหล่านี้ฝังรากลึกมาตั้งแต่อดีต ทั้งในด้านคุณภาพของบุคลากรที่ยังขาดความพร้อม หลักสูตรที่ยึดติดกับตำราจนละเลยบริบทของชุมชน ตลอดจนขาดการเชื่อมโยงระหว่างสถาบันการศึกษากับวิถีชีวิตจริงในสังคม

จากปัญหาดังกล่าวผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาสภาพและแนวทางการจัดการเรียนรู้ตามหลักอิทธิบาท 4 ของครูและบุคลากรทางการศึกษาประถมศึกษา ร้อยเอ็ด เพื่อใช้เป็นแนวทางในการจัดการเรียนรู้ โดยมุ่งหวังว่าการนำหลักธรรมทั้ง 4 ประการ อันได้แก่ ฉันทะ วิริยะ จิตตะ และ วิมังสา มาปรับใช้จะเป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนคุณภาพการจัดการเรียนรู้ให้มีมาตรฐานยิ่งขึ้นไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการจัดการเรียนรู้ของครูและบุคลากรทางการศึกษาโรงเรียนขยายโอกาสสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด

2. เพื่อศึกษาวิธีการจัดการเรียนรู้ตามหลักอิทธิบาท 4 ของครูและบุคลากรทางการศึกษา โรงเรียนขยายโอกาส สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด

3. เพื่อเสนอแนวทางการจัดการเรียนรู้ตามหลักอิทธิบาท 4 ของครูและบุคลากรทางการศึกษา โรงเรียนขยายโอกาส สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด

การทบทวนวรรณกรรม

การศึกษาวิจัย เรื่อง “แนวทางการจัดการเรียนรู้ตามหลักอิทธิบาท 4 ของครูและบุคลากรทางการศึกษาในโรงเรียนขยายโอกาส สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด” ซึ่งผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี เอกสาร วารสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องและนำเสนอขั้นตอนในการดำเนินการวิจัย สรุปได้ดังนี้

1. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับแนวทางการจัดการเรียนรู้ คือ กระบวนการที่ครูหรือผู้สอนนำมาใช้เพื่อ ออกแบบและบริหารจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับเป้าหมายทางการศึกษา โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อ ส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างแท้จริง เกิดการพัฒนาอย่างรอบด้าน ทั้งด้านความรู้ ทักษะ เจตคติ และ คุณลักษณะที่พึงประสงค์ แนวทางดังกล่าวมิใช่เพียงแค่กระบวนการถ่ายทอดความรู้จากครูสู่ผู้เรียน แต่เป็น กระบวนการที่ผู้เรียนมีบทบาทในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเองผ่านประสบการณ์ตรง การคิดวิเคราะห์ และการลงมือปฏิบัติจริง โดยครูต้องมีความเข้าใจอย่างในธรรมชาติของผู้เรียน มีการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่ เหมาะสมและความแตกต่างระหว่างบุคคล

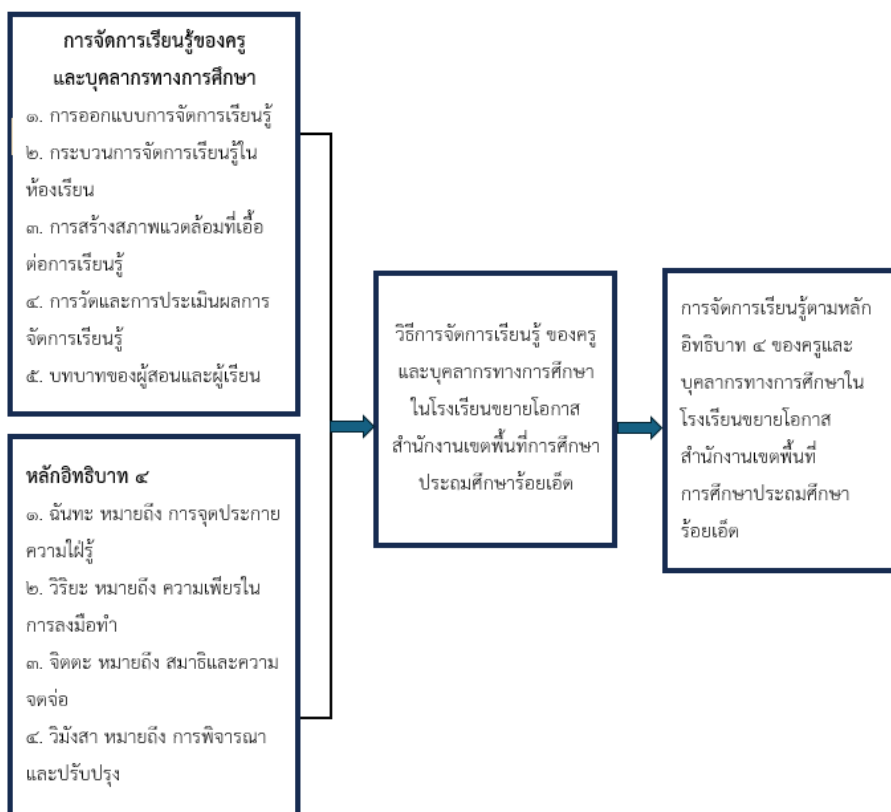
2. ครูและบุคลากรทางการศึกษา เป็นทรัพยากรบุคคลที่สำคัญในระบบการศึกษา โดยมีความหมาย ครอบคลุมกลุ่มบุคคลผู้ปฏิบัติหน้าที่ที่แตกต่างกันแต่มีเป้าหมายร่วมกันในการพัฒนาผู้เรียน ในส่วนของ "ครู" นั้น หมายถึง บุคลากรวิชาชีพที่มีบทบาทหลักในการปฏิบัติงานด้านการเรียนการสอน การส่งเสริมการเรียนรู้ ของผู้เรียนด้วยวิธีการต่างๆ รวมถึงการแนะแนวและดูแลความประพฤติ โดยครอบคลุมตั้งแต่ผู้ช่วยครู ครูผู้ช่วย และครูในทุกระดับวิทยฐานะที่ปฏิบัติหน้าที่ในสถานศึกษา

สำหรับ "บุคลากรทางการศึกษา" หมายถึง กลุ่มบุคคลที่ทำหน้าที่สนับสนุนและขับเคลื่อนระบบ การศึกษาให้ดำเนินไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา อย่างผู้อำนวยการและรอง ผู้อำนวยการสถานศึกษา ซึ่งเป็นผู้มีบทบาทนำในการบริหารจัดการองค์กร ผู้บริหารการศึกษา ที่ดูแล รับผิดชอบในระดับเขตพื้นที่การศึกษา รวมถึง ผู้สนับสนุนการศึกษา เช่น ศึกษานิเทศก์ และผู้ปฏิบัติงานใน ตำแหน่งที่เกี่ยวข้องกับการนิเทศ การวางแผน และการอำนวยความสะดวกด้านวิชาการ

3. หลักอิทธิบาท 4 เปรียบเสมือนระบบการทำงานเชิงพลวัตที่เกี่ยวพันกัน เริ่มต้นจาก "ฉันทะ" ที่เป็น แรงขับเคลื่อนภายในให้ครูเกิดความรักในวิชาชีพและอยากพัฒนาผู้เรียน เมื่อมีใจรักย่อมเกิด "วิริยะ" คือความ มานะในการเตรียมการสอนและเผชิญหน้ากับปัญหาในชั้นเรียนได้อย่างเข้มแข็ง ความมุ่งมั่นนี้จะนำไปสู่ "จิต ตะ" หรือความรับผิดชอบต่อหน้าที่อย่างจดจ่อ มีใจฝักใฝ่ในการติดตามความก้าวหน้าของศิษย์ และท้ายที่สุด คือ "วิมังสา" ซึ่งเป็นกระบวนการใช้ปัญญาในการวิเคราะห์และสะท้อนผลการสอน เพื่อปรับปรุงรูปแบบการ จัดการเรียนรู้ให้เท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคม

กรอบแนวคิดการวิจัย

แนวทางการจัดการเรียนรู้ตามหลักอิทธิบาท 4 ของครูและบุคลากรทางการศึกษาในโรงเรียนขยายโอกาส สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด ผู้วิจัยมีกรอบแนวคิดดังนี้

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีการดำเนินงานวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Method) ระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) การวิจัยเชิงปริมาณ

1. **ด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง** ประชากรที่ใช้ในการศึกษาในชั้นตอนนี้ ได้แก่ ครูและบุคลากรทางการศึกษาในโรงเรียนขยายโอกาสสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ดจำนวน 213 โรงเรียน ที่ปฏิบัติราชการในปีการศึกษา 2568 โดยแบ่งเป็นผู้อำนวยการสถานศึกษาและครู จำนวน 2,784 คน ขนาดกลุ่มตัวอย่างจำนวน 335 คน ตามตารางสำเร็จรูปของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie & Morgan, 1970) โดยใช้วิธีการสุ่มอย่างง่ายตามสัดส่วนประชากรของแต่ละสถานศึกษา

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญเชิงคุณภาพ ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความเชี่ยวชาญทางด้านวิธีการจัดการเรียนรู้และเชี่ยวชาญด้านศาสนา โดยเลือกแบบเจาะจง เป็นผู้ให้ข้อมูลสำคัญเกี่ยวกับวิธีการจัดการเรียนรู้ตามหลักอิทธิบาท 4 ของครูและบุคลากรทางการศึกษา โรงเรียนขยายโอกาส สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด จำนวน 9 รูป/คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยได้พัฒนาขึ้นตามกรอบการศึกษาเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ตามหลักอิทธิบาท 4 จากการศึกษา แนวคิด ทฤษฎี วารสาร ตำรา เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง นำแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจพิจารณาความตรงเชิงเนื้อหา (Content validity) จำนวน 5 ท่าน เพื่อหาค่าความสอดคล้องและค่าความตรงกับสิ่งที่ต้องการวัด (Index of Item Objective Congruence : IOC) เป็นรายข้อ และปรับปรุงข้อคำถามตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อให้เกิดความสมบูรณ์ของแบบสอบถาม โดยข้อคำถามที่ได้มีค่า IOC เท่ากับ 1.00 ทุกข้อ นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงสมบูรณ์แล้วไปทดลองใช้ (Try out) กับประชากรที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างแต่เป็นกลุ่มที่มีความใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน แล้วนำผลที่ได้มาวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามทั้งฉบับ โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา โดยวิธีการของครอนบาค (Cronbach) ได้ค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามเท่ากับ 0.908 และนำแบบสอบถามที่หาความเชื่อมั่น (Reliability) ที่ผ่านการอนุมัติจากอาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์แล้ว ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังต่อไปนี้

2.1 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ระยะที่ 1. ผู้วิจัยขอหนังสืออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้อำนวยการหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาพุทธบริหารการศึกษา วิทยาลัยสงฆ์ร้อยเอ็ด มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ถึงสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1 เขต 2 และ เขต 3 เพื่อขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลจากครูและบุคลากรทางการศึกษาโรงเรียนขยายโอกาส โดยใช้แบบสอบถามที่ผ่านการอนุมัติแล้ว

ระยะที่ 2 ส่งหนังสือพร้อมเอกสารขอความร่วมมือในการให้สัมภาษณ์แก่ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เพื่อบันทึกหมายเวลาขอสัมภาษณ์เกี่ยวกับแนวทางการจัดการเรียนรู้ของครูและบุคลากรทางการศึกษาในโรงเรียนขยายโอกาส สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด จากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ระยะที่ 3 ผู้วิจัยขอหนังสืออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูลแบบประเมินเพื่อการวิจัยจากกลุ่มตัวอย่างในสถานศึกษาโรงเรียนขยายโอกาส สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เป็นกลุ่มตัวอย่างเป้าหมายที่ใช้ในการเก็บข้อมูลแบบประเมิน จำนวน 9 คน

3. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ และค่าเฉลี่ยส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย

1. สภาพการบริหารจัดการเรียนรู้ของครูและบุคลากรทางการศึกษาในโรงเรียนขยายโอกาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด ดังแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับความคิดเห็นของสภาพการบริหารจัดการเรียนรู้ของครูและบุคลากรทางการศึกษาโรงเรียนขยายโอกาส สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด โดยภาพรวม

สภาพการบริหารจัดการเรียนรู้ของครูและบุคลากรทางการศึกษาโรงเรียนขยายโอกาส สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด	สภาพการบริหาร ($\bar{X}$)	S.D.	ระดับ	อันดับ
1. ด้านการออกแบบการจัดการเรียนรู้	4.63	0.59	มากที่สุด	1
2. ด้านกระบวนการจัดการเรียนรู้ในห้องเรียน	4.55	0.56	มากที่สุด	3
3. ด้านการสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้	4.52	0.59	มากที่สุด	4
4. ด้านการวัดและการประเมินผลการจัดการเรียนรู้	4.50	0.63	มาก	5
5. ด้านบทบาทของผู้สอนและผู้เรียน	4.55	0.63	มากที่สุด	2
ภาพโดยรวม	4.55	0.60	มากที่สุด	

จากตารางที่ 1 พบว่า สภาพการบริหารจัดการเรียนรู้ของครูและบุคลากรทางการศึกษาในโรงเรียนขยายโอกาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด โดยภาพรวม พบว่ามีการปฏิบัติอยู่ในระดับ มากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.55 และมีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.6 จำแนกตารางด้านพบว่าด้านที่มีระดับความคิดเห็นในระดับสูงสุดเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านที่ 1. การออกแบบการจัดการเรียนรู้ โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.63 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.59 ด้านที่ 5. ด้านบทบาทของผู้สอนและผู้เรียน โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.55 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.63 2. ด้านกระบวนการจัดการเรียนรู้ในห้องเรียน โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.55 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.56 ด้านที่ 3. ด้านการสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.52 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.59 4. ด้านการวัดและการประเมินผลการจัดการเรียนรู้ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.50 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.63

2. วิธีการจัดการเรียนรู้ตามหลักอิทธิบาท 4 ของครูและบุคลากรทางการศึกษาโรงเรียนขยายโอกาสสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด ได้ผลออกมาดังนี้

1. ด้านการออกแบบการเรียนรู้ พัฒนาการออกแบบการเรียนรู้ในห้องเรียนมีคุณภาพมากขึ้นควรเริ่มจากการวางแผนกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสามารถและความสนใจของผู้เรียน เพื่อสร้างแรงจูงใจและความใฝ่รู้ กิจกรรมควรหลากหลาย ครอบคลุมการฟัง การสังเกต การปฏิบัติ และการสะท้อนความคิด พร้อมปรับให้เหมาะสมกับจำนวนผู้เรียนและเวลาที่มี เพื่อให้ทุกคนมีส่วนร่วมอย่างเต็มที่ และควรเปิดโอกาสให้ผู้เรียนคิดวิเคราะห์และตัดสินใจด้วยตนเอง วางลำดับจากง่ายไปยาก กระตุ้นความคิดสร้างสรรค์และการแก้ปัญหา ส่งเสริมการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและการเรียนรู้ร่วมกัน เชื่อมโยงความรู้กับชีวิตประจำวัน และประเมินปรับปรุงกิจกรรมอย่างต่อเนื่องตามผลตอบรับของผู้เรียน เพื่อให้การเรียนรู้มีประสิทธิภาพและเกิดผลสูงสุด

2. ด้านบทบาทของผู้สอนและผู้เรียน ผู้สอนควรเป็นแบบอย่างที่ดีทั้งด้านคุณธรรม จริยธรรม และพฤติกรรม เพื่อสร้างแรงบันดาลใจและบรรยากาศการเรียนรู้ที่เข้มแข็ง ผู้สอนควรปฏิบัติตนด้วยความสุจริต

รับผิดชอบ อดทน และมีสติ เพื่อสะท้อนคุณค่าของความเพียร ความมุ่งมั่น และความไม่ย่อท้อต่อผู้เรียน ให้ความสำคัญกับความเป็นธรรม ความเท่าเทียม และความเคารพซึ่งกันและกัน เพื่อสร้างบรรยากาศที่อบอุ่น ปลอดภัย และเป็นมิตร การใฝ่รู้และพัฒนาตนเองของผู้สอนยังเป็นแรงผลักดันสำคัญที่กระตุ้นให้ผู้เรียนมีแรงจูงใจในการเรียนรู้ ขณะเดียวกันการสื่อสารอย่างสุภาพ ชัดเจน และเคารพในกติกาสังคม จะช่วยปลูกฝังจริยธรรมและความรับผิดชอบต่อส่วนรวม

3. ด้านกระบวนการจัดการการเรียนรู้ในชั้นเรียน การจัดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพควรมุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีบทบาทสำคัญในกระบวนการเรียนรู้ โดยผู้สอนควรออกแบบกิจกรรมที่ส่งเสริมการมีส่วนร่วมทั้งทางร่างกายและจิตใจ รวมถึงการคิด วิเคราะห์ และแลกเปลี่ยนความคิดเห็น เพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความรู้สึกตื่นตัวและความรับผิดชอบต่อการเรียนรู้ของตนเอง และจัดกิจกรรมที่มีความหลากหลายและมีความท้าทายเหมาะสม เพื่อพัฒนาแรงจูงใจในการเรียนรู้ การเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติจริง ประเมินตนเอง และร่วมประเมินกับเพื่อน จะช่วยส่งเสริมการเรียนรู้เชิงลึกและสร้างการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้ การทำงานร่วมกันอย่างมีความร่วมมือในชั้นเรียนยังช่วยสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่เอื้อต่อการพัฒนาทั้งด้านความรู้ ทักษะ และเจตคติของผู้เรียนอย่างสมบูรณ์

4. ด้านสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ควรจัดเตรียมสื่อและอุปกรณ์ให้สอดคล้องกับความสามารถ และพัฒนาการของผู้เรียน เพื่อให้ทุกคนเข้าถึงเนื้อหาได้อย่างเท่าเทียม เลือกสื่อที่กระตุ้นความสนใจและความใฝ่รู้ พร้อมวางแผนให้ครอบคลุมทั้งการเห็น การฟัง และการลงมือปฏิบัติ สื่อควรเหมาะสมกับจำนวนผู้เรียน และลักษณะกิจกรรม ปรับเปลี่ยนตามความแตกต่างของผู้เรียนแต่ละคน ตรวจสอบความปลอดภัยและความเหมาะสมอย่างสม่ำเสมอ ใช้สื่อเพื่อสร้างความเข้าใจเชิงลึกและเชื่อมโยงเนื้อหากับประสบการณ์ของผู้เรียน วางแผนการใช้สื่ออย่างเป็นขั้นตอน และประเมินปรับปรุงประสิทธิภาพอย่างต่อเนื่อง เพื่อสนับสนุนกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพและยั่งยืน

5. ด้านการวัดและการประเมินผลการจัดการเรียนรู้ ควรประเมินทั้งความรู้ ทักษะ และเจตคติ พร้อมผสมผสานการวัดผลและการให้ข้อมูลย้อนกลับ เพื่อให้ผู้เรียนเห็นจุดแข็งและพัฒนาได้ตรงจุด การใช้วิธีประเมินที่หลากหลายและมีเกณฑ์ชัดเจนช่วยสร้างความยุติธรรมและแรงจูงใจให้ผู้เรียนรู้สึกมีคุณค่า การเปิดโอกาสให้ผู้เรียนประเมินตนเองและเพื่อนร่วมชั้น ช่วยส่งเสริมการสะท้อนตนและความรับผิดชอบต่อส่วนรวม ขณะเดียวกัน การปรับวิธีการประเมินให้เหมาะกับผู้เรียน และนำผลไปพัฒนาการสอนอย่างต่อเนื่อง จะช่วยสร้างบรรยากาศที่เป็นมิตรและเอื้อต่อการเรียนรู้อย่างแท้จริง

3. ผลการเสนอแนะแนวทางการจัดการเรียนรู้หลักอภิปาธ 4 ดังแสดงในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 สรุปผลการประเมินความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ ของแนวทางการจัดการเรียนรู้ตามหลักอภิปาธ 4

การจัดการเรียนรู้ตามหลักอภิปาธ 4 ของครูและบุคลากรทางการศึกษา	ค ว า ม ความเป็นเหมาะสม		ค ว า ม ความเป็นไปได้		ค ว า ม ความเป็นประโยชน์		ระดับค่าเฉลี่ยรวม
โรงเรียนขยายโอกาสสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด	($\bar{X}$)	S.D.	($\bar{X}$)	S.D.	($\bar{X}$)	S.D.	
1. ด้านการออกแบบการจัดการเรียนรู้	4.57	0.58	4.55	0.54	4.57	0.55	มากที่สุด
2. ด้านบทบาทของผู้สอนและผู้เรียน	4.68	0.51	4.62	0.49	4.68	0.51	มากที่สุด

การจัดการเรียนรู้ตามหลักอิทธิบาท 4 ของครูและบุคลากรทางการศึกษา	ค ว า ม ความเป็น เหมาะสม		ค ว า ม ความเป็น ไปได้		ค ว า ม ความเป็น ประโยชน์		ระดับค่าเฉลี่ย รวม
โรงเรียนขยายโอกาสสำนักงานเขต พื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด	($\bar{X}$)	S.D.	($\bar{X}$)	S.D.	($\bar{X}$)	S.D.	
3. ด้านกระบวนการจัดการเรียนรู้ใน ห้องเรียน	4.64	0.52	4.61	0.53	4.51	0.48	มากที่สุด
4. ด้านการสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อ ต่อการเรียนรู้	4.62	0.57	4.64	0.52	4.61	0.59	มากที่สุด
5. ด้านการการวัดและการประเมินผล การจัดการเรียนรู้	4.61	0.59	4.68	0.51	4.68	0.51	มากที่สุด
รวม	4.62	0.55	4.62	0.51	4.61	0.52	มากที่สุด

จากตารางที่ 2 พบว่า ผลการประเมินความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ ของ แนวทางการจัดการเรียนรู้ตามหลักอิทธิบาท 4 ของครูและบุคลากรทางการศึกษาโรงเรียนขยายโอกาส สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด รายด้านมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด ด้านการ ออกแบบการจัดการเรียนรู้ ความเหมาะสมมีค่าเฉลี่ยที่ 4.57 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.58 ความเป็นไปได้ค่าเฉลี่ยที่ 4.55ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.54 และความเป็นประโยชน์มีค่าเฉลี่ยที่ 4.57 ส่วน เบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.55 ด้านบทบาทของผู้สอนและผู้เรียน ความเหมาะสมมีค่าเฉลี่ย 4.68 ส่วน เบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.51 ความเป็นไปได้อีกมีค่าเฉลี่ยที่ 4.62 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.49 และ ความเป็นประโยชน์ 4.68 มีค่าเฉลี่ย 0.51 ด้านกระบวนการจัดการเรียนรู้ในชั้นเรียน ความเหมาะสมมีค่าเฉลี่ย 4.64 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.52 ความเป็นไปได้อีกมีค่าเฉลี่ยที่ 4.61 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.53 และความเป็นประโยชน์มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.51ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.48 ด้านการสร้าง สภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ความเหมาะสมมีค่าเฉลี่ย 4.62 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.57 ความเป็นไปได้อีกมีค่าเฉลี่ยที่ 4.64 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.52 และความเป็นประโยชน์มีค่าเฉลี่ยที่ 4.61 ส่วน เบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.59 ด้านการการวัดและการประเมินผลการจัดการเรียนรู้ความเหมาะสมมีค่าเฉลี่ยที่ 4.61 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.59 ความเหมาะสมมีค่าเฉลี่ยที่ 4.68 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.51 และความเป็นประโยชน์มีค่าเฉลี่ยที่ 4.68 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.51

อภิปรายผลการวิจัย

จากการวิจัยเรื่อง การจัดการเรียนรู้ตามหลักอิทธิบาท 4 ของครูและบุคลากรทางการศึกษาในโรงเรียน ขยายโอกาส สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด พบว่า

1. สภาพการบริหารจัดการเรียนรู้ของครูและบุคลากรทางการศึกษาในโรงเรียนขยายโอกาส สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด โดยภาพรวมพบว่า มีการปฏิบัติอยู่ในระดับ “มากที่สุด” ซึ่ง สะท้อนให้เห็นว่า ครูและบุคลากรทางการศึกษาในโรงเรียนขยายโอกาสมีความตระหนักและให้ความสำคัญต่อ การจัดการเรียนรู้ที่มีคุณภาพ สามารถนำหลักการจัดการเรียนรู้สมัยใหม่มาใช้ในการกระบวนการจัดการเรียนรู้ได้

อย่างเหมาะสม ทั้งในด้านการออกแบบการจัดการเรียนรู้ บทบาทของผู้สอนและผู้เรียน กระบวนการเรียนรู้ในห้องเรียน การสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ตลอดจนการวัดและประเมินผล ซึ่งถือเป็นองค์ประกอบสำคัญที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพของการเรียนรู้ของผู้เรียน สอดคล้องกับงานวิจัยของ อุเทน อ้อสิทธิสมบุรณ์ และคณะ (2566) เรื่องกลยุทธ์การบริหารจัดการเรียนรู้ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานการศึกษา นอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดนครสวรรค์ตามหลักอิทธิบาท 4 พบว่า กลยุทธ์การบริหารจัดการเรียนรู้ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงาน กศน. จังหวัดนครสวรรค์ตามหลักอิทธิบาท 4 โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน กลยุทธ์ที่สำคัญคือ หลักสูตรต้องส่งเสริมการมีส่วนร่วมวางแผน ติดตาม และเผยแพร่ผลการทบทวนรูปแบบการเรียนรู้ควรเน้นความเข้าใจ ตอบสนองผู้เรียน และนำผลการสอนไปปรับปรุง สื่อ/นวัตกรรม สนับสนุนการสร้างสื่อ การทำรายงานปฏิบัติ และการยกย่องผลงานครู การวัดประเมินผล เน้นความเข้าใจ การสร้างแบบวัด การวิเคราะห์ผลสัมฤทธิ์ เพื่อการพัฒนาปรับปรุงการจัดการเรียนการสอน

2. วิธีการจัดการเรียนรู้ของครูและบุคลากรทางการศึกษาในโรงเรียนขยายโอกาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ดมีความเข้มแข็งและเป็นระบบครอบคลุมทั้งด้านการออกแบบการเรียนรู้ ด้านบทบาทของผู้สอนและผู้เรียน ด้านกระบวนการจัดการเรียนรู้ในชั้นเรียน ด้านสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ และด้านการวัดและประเมินผล ซึ่งเป็นองค์ประกอบสำคัญที่ส่งผลต่อคุณภาพการศึกษาและการพัฒนาผู้เรียนอย่างรอบด้าน สอดคล้องกับงานวิจัยของพระพัฒน์พล สิริสุวณโณ (เพชรไชย) และคณะ(2563) เรื่องการจัดการเรียนรู้ตามหลักอิทธิบาท 4 โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น จังหวัดอุบลราชธานี พบว่า การพัฒนาการจัดการเรียนรู้ตามหลักอิทธิบาท 4 สำหรับโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้นในจังหวัดอุบลราชธานี มุ่งเน้นไปที่การสร้างแรงจูงใจและการพัฒนาทักษะการคิดของผู้เรียน โดยด้านฉันทะ (ความพอใจ) ควรเน้นการจัดการเรียนรู้ให้นักเรียนเกิดความตระหนัก สนใจ และอยากรู้อยากเรียน ด้านวิริยะ (ความพากเพียร) ควรจัดการเรียนรู้ให้มีความหลากหลาย เพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนมีความกระตือรือร้น ด้านจิตตะ (ความคิด) ควรเน้นการสอนให้ผู้เรียนรู้จักคิดวิเคราะห์ คิดสร้างสรรค์ คิดอย่างมีเหตุผล เป็นระบบและมีแบบแผน และด้านวิมังสา (ความไตร่ตรอง) ควรเน้นการสอนให้นักเรียนใช้ปัญญาในการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ อย่างมีเหตุผล

3. เสนอแนวทางการจัดการเรียนรู้ตามหลักอิทธิบาท 4 ของครูและบุคลากรทางการศึกษา โรงเรียนขยายโอกาส สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด จากการศึกษาผลการวิจัยเรื่องแนวทางการจัดการเรียนรู้ตามหลักอิทธิบาท 4 ของครูและบุคลากรทางการศึกษาโรงเรียนขยายโอกาส สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด พบว่า แนวทางการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสมสามารถส่งเสริมให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพและยั่งยืน โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ สอดคล้องกับเจตนารมณ์ของหลักอิทธิบาท 4 ที่ประกอบด้วย ฉันทะ วิริยะ จิตตะ และวิมังสา ซึ่งล้วนเป็นพลังภายในที่ผลักดันให้เกิดการเรียนรู้ อย่างมีเป้าหมายและเกิดความสำเร็จในที่สุด สอดคล้องกับงานวิจัยของ พระพระมหาชินกฤต จิรวโสและคณะ. (2563) เรื่องการประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4 ในการจัดการเรียนการสอนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนบ้านตูม ตำบลบ้านจันทน์อำเภอบ้านดุง จังหวัดอุดรธานี พบว่า การประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4 ในการจัดการเรียนการสอนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 สามารถพัฒนาความสามารถในการเผชิญและเอาชนะปัญหาอุปสรรคในการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยใช้ ฉันทะ (ความพอใจ) และ วิริยะ (ความพากเพียร) เป็นหลักปฏิบัติเพื่อสร้างความกล้าเผชิญปัญหา ส่วน จิตตะ (ความตั้งใจ) และ วิมังสา (การไตร่ตรอง) ช่วยให้การเอาชนะอุปสรรคทำได้อย่างมีประสิทธิภาพ การที่นักเรียนได้มีส่วนร่วมในการคิดและการกระทำ ทำ

ให้เกิดการวางแผน การแลกเปลี่ยนประสบการณ์ และการแก้ปัญหาร่วมกัน นำไปสู่การเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้จริง

ข้อเสนอแนะการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 กระทรวงศึกษาธิการ ควรจัดทำเกณฑ์หรือแนวทางมาตรฐานกลางในการประเมินผลการจัดการเรียนรู้ตามหลักอริยาบท 4 เพื่อใช้เป็นเครื่องมือกำกับติดตามและประเมินคุณภาพทางการศึกษาอย่างเป็นรูปธรรม

1.2 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาควรสนับสนุนงบประมาณและทรัพยากรเพื่อส่งเสริมให้ครูและบุคลากรสามารถจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมหลักอริยาบท 4 ได้อย่างมีประสิทธิภาพ เช่น การอบรมเชิงปฏิบัติการ การนิเทศติดตาม และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างสถานศึกษา

1.3 โรงเรียนควรมีนโยบายกำหนดนโยบายและแนวทางที่ชัดเจนในการบูรณาการหลักอริยาบท 4 เข้ากับกระบวนการจัดการเรียนรู้ในสถานศึกษา เช่น การบรรจุเป็นแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาและแผนปฏิบัติการประจำปีของโรงเรียน เพื่อให้เกิดการดำเนินงานอย่างเป็นระบบ

2. ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

2.1 โรงเรียนสามารถนำผลการวิจัยไปใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงและพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้ของครูและบุคลากรให้สอดคล้องกับหลักอริยาบท 4 เพื่อสร้างแรงจูงใจและความมุ่งมั่นของผู้เรียนในการเรียนรู้อย่างมากขึ้น

2.2 โรงเรียนควรนำผลการวิจัยไปเป็นข้อมูลประกอบในการจัดทำแผนพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา โดยเฉพาะในประเด็นที่เกี่ยวกับการพัฒนาทักษะการสอน การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ และการสร้างสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่เอื้อต่อความสำเร็จ

2.3 โรงเรียนควรใช้ผลการวิจัยเป็นข้อมูลอ้างอิงในการจัดอบรม สัมมนา หรือแลกเปลี่ยนเรียนรู้ (PLC) เพื่อให้ครูเกิดความเข้าใจที่ถูกต้องและสามารถประยุกต์ใช้หลักอริยาบท 4 ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

3.1 ควรขยายกลุ่มตัวอย่างให้หลากหลายมากขึ้น เช่น ครูในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย หรือโรงเรียนประเภทอื่น เพื่อให้ผลการวิจัยมีความครอบคลุมและสามารถเปรียบเทียบได้อย่างชัดเจน

3.2 ควรใช้วิธีวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Methods) เช่น การวิจัยเชิงปริมาณร่วมกับเชิงคุณภาพ เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกเกี่ยวกับกระบวนการจัดการเรียนรู้และการปฏิบัติจริงของครูในห้องเรียน

3.3 ควรศึกษาแนวทางการบูรณาการหลักอริยาบท 4 กับนโยบายการศึกษาระดับชาติหรือการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดการเรียนการสอน

องค์ความรู้ใหม่

แผนภาพที่ 2 องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย LRCCM
ที่มา: วัฒนา ไชยหานาม

จากแผนภาพที่ 2 องค์ความรู้ที่ได้จากงานวิจัยผู้วิจัยสามารถอธิบายว่า

L (Learning Management) การออกแบบการจัดการเรียนรู้ การวางแผนและกำหนดแนวทางการเรียนรู้ที่ชัดเจน มีเป้าหมายการเรียนรู้เป็นหลัก โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างผู้เรียน เน้นให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเองอย่างมีความหมาย

R (Roles of Teachers and Learners) บทบาทของผู้สอนและผู้เรียน หมายถึง การกำหนดหน้าที่และความรับผิดชอบของทั้งครูและนักเรียนในกระบวนการเรียนรู้ ครูมีบทบาทเป็นผู้ออกแบบ ผู้จัดกระบวนการ และผู้อำนวยการความสะอาดในการเรียนรู้ ขณะที่ผู้เรียนมีบทบาทเป็นผู้แสวงหาความรู้ ผู้ลงมือปฏิบัติจริง

C (Classroom Management) กระบวนการจัดการเรียนรู้ในห้องเรียน หมายถึง ลำดับขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เป็นระบบ ตั้งแต่การสร้างแรงจูงใจ การนำเข้าสู่บทเรียน การจัดกิจกรรมหลัก การฝึกทักษะ การอภิปราย สรุป และสะท้อนผล โดยมุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมลงมือปฏิบัติจริง และเชื่อมโยงความรู้ไปใช้ในชีวิต

C (Conducive Learning Environments) การสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ หมายถึง การจัดบรรยากาศในชั้นเรียนให้เอื้อต่อการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งด้านกายภาพ สื่อการเรียนรู้ และด้านจิตวิทยา บรรยากาศที่ดีช่วยให้ผู้เรียนกล้าแสดงความคิดเห็น กล้าลองผิดลองถูก และเกิดความกระตือรือร้นในการเรียนรู้

M (Measurement and Evaluation) การวัดและการประเมินผลการจัดการเรียนรู้ กระบวนการเก็บรวบรวมข้อมูลอย่างเป็นระบบ เพื่อตรวจสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ความก้าวหน้า และพัฒนาการของผู้เรียน การประเมินต้องสอดคล้องกับวัตถุประสงค์และกิจกรรมการเรียนรู้ ใช้ทั้งการประเมินระหว่างเรียนและหลังเรียน โดยมุ่งเน้นเพื่อพัฒนา ไม่ใช่เพียงตัดสิน การประเมินที่ดีช่วยให้ครูปรับปรุงการสอน และผู้เรียนรู้จุดแข็งจุดอ่อนของตนเองเพื่อพัฒนาอย่างต่อเนื่องย่อหน้า

เอกสารอ้างอิง

- กำพล โพธิ์ถาวร. (2566). แนวทางการจัดการเรียนรู้ในยุคฐานวิถีชีวิตใหม่เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนของวิทยาลัยศิลปหัตถกรรมนครศรีธรรมราช (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาพุทธบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระพัฒน์พล สิริสุวณโณ (เพชรไชย), และคณะ. (2563). การจัดการเรียนรู้ตามหลักอิทธิบาท 4 โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น จังหวัดอุบลราชธานี. *Journal of Buddhist Education and Research (JBER)*, 6(1), 203–204.
- พระมหาชินกฤต จิรวโส, และคณะ. (2563). การประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4 ในการจัดการเรียนการสอนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนบ้านตูม ตำบลบ้านจันทน์ อำเภอบ้านดุง จังหวัดอุดรธานี. *วารสารวิชาการสังคมศาสตร์วิทยาลัยสงฆ์ร้อยเอ็ด*, 2(3), 148–157.
- วรรณนิสา สุนทรชีระวิทย์, พระมหาสุพจน์ สุเมโธ, และ สามิตร อ่อนคง. (2566). แนวทางการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในยุคฐานวิถีชีวิตใหม่ของกลุ่มเครือข่ายสถานศึกษาเชียรใหญ่ 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาานครศรีธรรมราช เขต 3 (ครุศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช.
- สุวัชชัย มงคลธง. (2566). รูปแบบการจัดการศึกษาโดยใช้โครงการเป็นฐานตามหลักอิทธิบาท 4 ของสถานศึกษาอาชีวศึกษาจังหวัดอ่างทอง สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา (ดุสิตบัณฑิต ครุศาสตรดุสิตบัณฑิต). มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- อุเทน อธิสทธิสมบุรณ์, พระครูศรีสุธรรมนิวิฐ, และ วินัย ทองมัน. (2566). กลยุทธ์การบริหารจัดการเรียนรู้ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดนครสวรรค์ตามหลักอิทธิบาท 4. *วารสารวิจัยวิชาการ*, 6(3), 241–256. <https://doi.org/10.14456/jra.2023.67>.
- Krejcie, R. V., & Morgan, D. W. (1970). Determining sample size for research activities. *Educational and Psychological Measurement*, 30(3), 607–610. <https://doi.org/10.1177/001316447003000308>.